

INTEGRATSIYALASHGAN TA'LIM SHAROITIDA O'QUVCHILARDA
KOMPETENT YONDASHUV ASOSIDA TADQIQOTCHILIK
KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH.

QDPI Magistratura bo'limi 2-bosqich magistranti
To'rayeva Dilafruzxon Erkinovna

Annotatsiya: *Ushbu maqola integratsiyalashgan ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kompetent yondashuv asosida tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirish muhimligini ta'kidlaydi. Maqolada o'quv rejalaridagi integratsion aloqalar, ekologik ta'lim va o'quvchilarda mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish uchun zarur pedagogik metodlar haqida batafsil ma'lumot berilgan. Boshlang'ich ta'limda fanlararo aloqalarni o'rganish, metodik yondashuvlarning ahamiyati, shuningdek, ijtimoiy va tabiiy muhit bilan bog'lanish orqali o'quvchilarda yanada yuqori darajadagi tafakkur va tahlil qobiliyatlarini rivojlantirish maqsadga muvofiq ekanligi ta'kidlanadi.*

Annotation : *This article emphasizes the importance of forming research skills in primary school students in the context of integrated education. It provides detailed information about the integration of subjects, environmental education, and necessary pedagogical methods to develop independent thinking skills. The article discusses how interdisciplinary connections in primary education, methodological approaches, and the relationship with the social and natural environment contribute to the development of higher-level thinking and analytical abilities in students.*

Аннотация: *В условиях интегративного образования важным является формирование у школьников исследовательских навыков, что основывается на компетентностном подходе. В переходный период, когда в нашей стране реализуются новые учебные планы и программы, необходимо гармонизировать связи между обществом и окружающей средой, а также устанавливать серьезное отношение к природной среде, что имеет ключевое значение. Это отношение формируется в начальных классах, и поэтому результат экономического образования напрямую зависит от первого этапа школьного образования*

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan yangi o'quv rejaları va dasturlariga o'tish davrida jamiyat va atrof-muhit o'rtasidagi aloqalarni uyg'unlashtirish, atrof-muhitga jiddiy munosabatni o'rnatish va shakllantirish masalalari muhim ahamiyat kasb etadi. Atrof-muhitga jiddiy

munosabatlarning poydevori boshlang'ich sinflarda o'rgatiladi. Shuning uchun iqtisodiy ta'limning natijasi maktab ta'limining birinchi bosqichiga bog'liq.

Yangi psixologik-pedagogik tadqiqotlar kichik yoshdagi maktab o'quvchilarining bilish faoliyatlari cheklanganligi haqida ilgari tushunchalarni ko'rib chiqishga imkon beradi. Bu boshlang'ich iqtisodiy ta'limining barcha tarkibiy qismlarini o'zgartirish va yangilashga asos yaratadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh xususiyatlariga javob beradigan va [dars talablariga mos keladigan](#), maqsadni aniqlash bunday yangilanishning asosiy masalasidir. XIX-XX asrlar oralig'ida pedagogikada kichik maktab o'quvchilarining tabiiy muhit bilan tanishtirishning integratsiyalangan kursini yaratish fikri paydo bo'lgan. Bu fikr A.Y.Gerd, D.N.Kaygorodov, A.P.Pavlov nomlari bilan bog'liq bo'lib, ular boshlang'ich maktabga atrofdagi jonli va jonsiz dunyo hakidagi bo'linmagan kursni kirgizishni talab qilishdi. Integratsiyalashgan ta'lim-tarbiya, fanlararo aloqalarning ayrim jihatlari mashhur pedagoglarning (Y.Komenskiy, D.Lokk, I.Gerbert, M.Pestalotssi, K.Ushinskiy va boshqalar), didaktiklarning (I.D.Zverev, M.A.Danilov, V.N.Maksimova, S.P.Baranova, N.M.Katkina va boshqalar) psixolog olimlarning (E.N.Kabanova, Meller, N.F.Talizina, Y.A.Samarina, G.I.Vergeles), metodist olimlarning (M.R.Lvov, V.G.Goretskiy, N.N.Svetlovskaya, Y.M.Kolyagin, G.N.Pristupova) ishlarida ko'rib chiqilgan. Bir qator ishlar boshlang'ich ta'limdagi fanlararo va fanlar ichidagi aloqalarga bag'ishlangan. Bu muammolar o'quv fanlarini integratsiyalashga o'tishning yaqin rivojlanish zonasidir (T.G.Raizayeva, G.N.Akvileva, D.I.Troytap, G.V. Baltyukova, N.Y.Velenkin, N.M.Drujnina, T.S.Nazarova, I.K.Blinova, R.G.Matyushova). Boshlang'ich sinffanlarining integratsion aloqalari kam ishlab chiqilgan, qarama-qarshi ifodalangan.

Bu aloqalarning mohiyati haqida olimlar orasida qarama-qarshiliklar ko'p Integratsiya atama va uslubiy nuqtaiy nazardan hodisa sifatida nima ekanligani ko'rib chiqaylik.

“Intergratsiya” so'zi [lotincha integratio - tiklash](#), to'ldirish, «integer» butun so'zidan kelib chiqqan.

Differentsiatsiya - fransuzcha (diffe'rentiofion lotincha differentia - farq, har hillik, ya'ni butunni bo'laklarga bo'lish, ajratish. Ta'lim mazmunini integratsiyalash - dunyo tendensiyasi (g'oya, fikr, intilish). Integrativ yondoshishi turli darajadagi tizimli aloqalarning obektiv yaxlitligini aks ettiradi (tabiat- jamiyat - inson). Integratsiya ilgari bo'lingan qismlarni bir butunga birlashtirish bilan bog'liq. U tizim elementlarining yaxlitlik va uyushqoqlik darajasining oshirishga olib keladi. Integratsiyalash mobaynida bir-biriga

bogʻliqlik xajmi oshadi va tartibga tushadi, shu tizim qismlarning ishlashi va oʻrganish obektining yaxlitligi tartibga solinadi.¹⁴

Bu umumiy qoidalarni qanday qilib maktab taʼlimida qoʻllash mumkin? Zamonaviy didaktik va metodikada taʼkidlanishicha, oʻquvchilarni oʻqitish, rivojlanishi va tarbiyasining muvoffaqiyatlari ularning dunyoning birligi xaqida [tushunchaning shakllanganligi](#), oʻz faoliyatlarini umumiy tabiat qonunlari asosida yoʻlga solish zaruriyatini tushunishlari, tabiatshunoslik kursida predmentlararo va predmetlar ichidagi aloqalarni yecha olishlari bilan bogʻliq. Taʼlimdagi integratsiya oʻquv predmetlari mazmunini konstruksiyalashga tizimli yondoshish orqali koʻrib chiqiladi. Integratsiyaning turli darajalari ajratiladi:

- boshlangʻich, tabiat haqidagi elementlar bilimlarni birlashtiradi;
- oraliq - predmetlar boʻlimlarini boʻlish intergratsiyasi;
- yakuniy - tabiatshunoslikni oʻrganish bilan bogʻliq boʻlgan taʼlimning oxirgi bosqichi integratsiyasi.

Shu [bilan birga](#), tabiiy-ilmiy taʼlimini toʻliqroq va kengroq integratsiyalash imkoniyati ham inkor etilmaydi. Maktab taʼlimini integratsiyalash jarayonining psixologik asosi sifatida psixolog Y.A.Samarinning assotsiativ tafakkur toʻgʻrisidaga fikrlari olinishi mumkin. Bu fikrlarniig mazmuni shundaki, har qanday bilim bu oʻxshatish, bilimlar tizimi esa oʻxshatishlar tizimidir. Y.A.Samarin oʻxshatishlarning quyidagi turlarini ajratadi: lokal (mahalliy, maʼlum bir joy, narsa bilan chegaralangan), biror tizimga tegishli boʻlgan, tizim ichidagi, tizilar orasidagi va aqliy faoliyat darajalarini oʻxshatishlarining mos keladigan darajasiga birlashtirish xususiyatiga qarab tasniflaydi)¹⁵.

Tabiat yoki predmet haqidagi eng oddiy bilimlarni hosil qiluvchi bogʻliqlikning eng soddasi maʼlum bir joy yoki tushuncha bilan chegaralangan lokal tasavvurdir. Bu bogʻliqlik boshqa bilimlardan nisbatan ajralgan, shuning uchun eng oddiy aqliy faoliyatni taʼminlaydi. Bu kichik maktab yoshiga xos. Biror bir tizimga tegishli boʻlgan tasavvurlar eng soddada tizimli tasavvurlardir. [Ular biror bir mavzu](#), predmet yoki hodisani oʻrganishi asosida hosil boʻladi. Biror bir predmetni bilish yangi fakt va tushunchalarning tanlanishi ularni bir bilimlar bilan taqqoslanishi orqali amalga oshiriladi.

Bilimlarning eng oddiy umumlashtirish sodir boʻladi, lekin olingan bilim hamma unga yaqin boʻlgan bilimlar bilan bogʻlansa edi. Bunda oʻquvchilarning

¹⁴ [Taʼlim jarayonini integratsiyalashning nazariy asoslari. Integratsiyaning hozirgi zamon muammolari Fargʻona haqiqati gazetasi. #6. 2024. \(mu haz.org\)](#)

¹⁵ [Taʼlim jarayonini integratsiyalashning nazariy asoslari. Integratsiyaning hozirgi zamon muammolari Fargʻona haqiqati gazetasi. #6. 2024. \(mu haz.org\)](#)

taxlil qilish va umumlashtirish faoliyatlari vujudga keladi. Tizim ichidagi tasavvurlar o'quvchilarning butun bir fanlar tizimining bilishini ta'minlaydi. (fizikaviy, kimyoviy, biologik, bilimlar tizimi) o'rganilayotgan fan doirasida bilimlardan keng foydalanish kuzatiladi. Tizim ichidagi tasavvurlar, vaqt, muhit, son bog'lanishlarni aks ettiradi.

Predmetlararo tasavvurlar aqliy faoliyatining eng yuqori pog'onasi hisoblanadi. Ular bilimlarning turli tizimlarini birlashtiradi, xodisa yoki jarayonning hilma-hiligini bilishiga imkoniyat beradi. Shu bilimlar asosida umumiy tushunchalar kelib chiqadi.

Integratsiyalashgan bilimlardan muntazam foydalanish turli xil ko'rgazmali qurollardan keng foydalanish imkoniyatlarini yaratadi. Integratsiya o'zi uchun emas, balki o'qituvchi faoliyatidagi ma'lum tizim bo'lgani uchun, yaxlit ta'limning yakuniy natijasi bo'lishi kerak¹⁶. Bu integratsiyalashgan darslarni o'tkazishni va boshlang'ich sinf o'qituvchisi sinfdagi fanlarning hammasini yoki aksariyatini o'rgatishini osonlashtiradi.¹⁷ Hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasida savodxonlik va matematikani o'qitish boshlang'ich sinfda mamlakatning yetakchi olimlari va o'qituvchilari tomonidan ishlab chiqilgan yaxlit darsliklar (o'qish, ona tili, matematika va tabiatshunoslik) yordamida olib borilmoqda.

Integratsiyalashgan ta'lim natijasi quyidagilarda namoyon bo'ladi:

- o'quvchilarning birlashtiriladigan fanlarning ma'lumotlaridan foydalangan holda ko'p qirrali talqini tufayli o'zlashtirilgan tushunchalar, naqshlar chuqurligida namoyon bo'ladigan mavzu bo'yicha o'quvchilar bilim darajasini oshirishda;

- taqdim etilgan intellektual faoliyat darajasini o'zgartirishda, o'quv materialini yetakchi g'oyalar pozitsiyasidan ko'rib chiqish, o'rganilayotgan muammolar o'rtasida tabiiy munosabatlarni o'rnatish;

- musiqa, rasm, matematika, ona tili va boshqalarni jalb qilish asosida o'quvchilarning hissiy rivojlanishida;

- darsda va darsdan keyin faol va mustaqil ishlashga intilishida namoyon bo'ladigan o'quvchilarning bilim qiziqishlarining rivojlantirishida;

- o'quvchilarni ijodiy faoliyatga qo'shilishida, natijada o'zlarining she'rlari, rasmlari, qo'p san'atlari bo'lishi mumkin, bu ba'zi bir hodisalarga shaxsiy munosabatning aksidir va jarayonlar.

---

¹⁶ [Ta'lim jarayonini integratsiyalashning nazariy asoslari. Integratsiyaning hozirgi zamon muammolari Farg'ona haqiqati gazetasi. #6. 2024. \(muhoz.org\)](#)

¹⁷ Toshpulatova Durdona Komiljon Qizi INTEGRATSIYALASHGAN TA'LIM JARAYONIDA O'QUVCHILARNING MUSTAQILLIGI, BILIM FAOLIYATI VA QIZIQISHLARI RIVOJLANTIRISH // SAI. 2023. №Special Issue 7.

Belgilangan jihatlar o'qitishning ta'lim, rivojlantirish va tarbiyalash funksiyalariga mos keladi. Bu bizni yaxlit o'rganish o'quvchining har tomonlama rivojlanishiga va darsdagi mavzularni chuqur o'rganishga yordam beradi degan xulosani rivojlantirishga imkon beradi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirish va takomillashtirishning integrativ modelining boshlang'ich ta'lim amaliyotiga joriy etilishi metodika yordamida amalga oshiriladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirish muammosini hal etishning nazariy va amaliy tajribasiga tayanib, biz tomonimizdan integrativ yondashuvda boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish ishlari amalga oshirildi.

Integrativ yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishda innovatsion-metodlardan foydalanilganligini ta'kidlash muhim bo'lib, biz quyidagilardan foydalandik:

1) intellektual jarayonlar, ular fikrlash, mulohaza yuritish, asoslash, isbotlash holatlarini uyg'otadi (analiz, sintez, umumlashtirish, taqqoslash);

2) emotsional jarayonlar (muvaqqat, xursandchilik, o'z yutuqlaridan faxrlanish, faoliyatdan qoniqishni boshdan kechirish);

3) tartibga soluvchi jarayonlar (kuchlarni jamlash sifatida irodaviy intilishlar, maqsadga yo'nalganlik, qaror qabul qilish, tirishqoqlik, qat'iyatlilik, diqqat);

4) ijodiy jarayonlar, ular tasavvur, xayolot, yangi obrazlarni, modellarni yaratish va b.q. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishni amalga oshirish pedagogik sharoitlarini joriy etish ma'lum fanlarni o'zlashtirish doirasida darsda va darsdan tashqari vaqtda sodir bo'lib, ular tartibga soluvchi, bilishga oid va kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish uchun ma'lum imkoniyatlarni ochib berdi.¹⁸

Bunda integrativ yondashuv asosida (matematika: o'qish, ona tili, tabiatshunoslik) boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirishga yo'naltirilgan amaliy va ijodiy topshiriqlar hamda mashqlar talablariga rioya etildi.

Psixologiya va pedagogika fani tafakkurning uch turini ajratib turadi:

faol fikrlash - ilgari ma'lum bo'lgan ma'lumotlar bilan ishlash;

mustaqil fikrlash - bu albatta faoldir, chunki faoliyat mustaqillikda allaqachon tugagan;

---

¹⁸ D.K.Toshpulatova Integratsiyalashgan ta'lim jarayonida o'quvchilarning mustaqilligi, bilim faoliyati va qiziqishlari rivojlantirish // sai. 2023. № special issue 7.

ijodiy fikrlash - bu o'quvchi ochilganda, harakat jarayonida yangi ma'lumotlar paydo bo'lishi holati yuzaga keladigan joyda sodir bo'ladi.¹⁹

Integratsiyalashgan ta'lim tizimining asosi bo'lgan faoliyatga asoslangan yondashuv o'qituvchiga aniq uchinchi, eng muhim bolalar tafakkur turini rivojlantirishga imkon beradi. O'qituvchining integratsiyani kengaytirish va chuqurlashtirish bo'yicha faol ishi boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'qitish va tarbiyalash, ularning ijodiy fikrlash faoliyatini shakllantirish muammolarini kompleks hal qilishning muhim usullaridan biridir. Ushbu jarayon ijodiy fikrlaydigan o'qituvchiga mukammallikni o'qitishning haqiqiy cho'qqilariga chiqishga imkon beradi.²⁰

Shu munosabat bilan eksperimental ish jarayonida biz boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun boshlang'ich ta'lim o'quvchilarda mantiqiy fikrlashni shakllantirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqdik. Shu bilan birga, ushbu faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun barcha didaktik shartlar hisobga olingan.²¹

Jahonda o'quvchilarning tayanch va fanga oid kompetensiyalarini rivojlantirish, ta'lim mazmunini fan yutuqlari bilan uyg'unlashtirish metodikasini takomillashtirish, o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini baholashning xalqaro dasturlari (PISA, TIMSS) hamda o'quvchi kompetensiyalarining shakllanganligini tashxislash bo'yicha ilmiy tadqiqotlar alohida ahamiyat kasb etmoqda.

Respublikamizda xalq ta'limi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish Konsepsiyasi tasdiqlandi, yoshlar ta'lim-tarbiyasi uchun qo'shimcha sharoitlar yaratishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlarni o'z ichiga olgan beshta tashabbus amaliyotga tatbiq etildi, umumiy o'rta ta'limning kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan davlat ta'lim standartlari hamda fan o'quv dasturlari ishlab chiqildi, ta'lim sifatini baholash bo'yicha xalqaro tadqiqotlarda ishtirok etishning me'yoriy asoslari yaratildi.

Kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan ta'lim o'quvchilarni o'zlashtirilgan axborotlarni o'quv va hayotiy faoliyat turlarining standart va nostandart vaziyatlarida qo'llay olishga tayyorlashi bilan harakterlanadi.

Maktab ta'limini zamonaviy rivojlanish talablariga moslashtirish fanlardan elektron ta'lim resurslarini takomillashtirish, o'quvchilarning

---

¹⁹Toshpulatova Durdona Komiljon Qizi INTEGRATSIYALASHGAN TA'LIM JARAYONIDA O'QUVCHILARNING MUSTAQILLIGI, BILIM FAOLIYATI VA QIZIQISHLARI RIVOJLANTIRISH // SAI. 2023. №Special Issue 7.

²⁰Toshpulatova Durdona Komiljon Qizi INTEGRATSIYALASHGAN TA'LIM JARAYONIDA O'QUVCHILARNING MUSTAQILLIGI, BILIM FAOLIYATI VA QIZIQISHLARI RIVOJLANTIRISH // SAI. 2023. №Special Issue 7.

²¹Samaridin Barakayevich Qorayev, Nodir Ilxomovich Tirkashev KOMPETENSIYAVIY YONDASHUVGA ASOSLANGAN TA'LIMNING ASOSIY JIHATLARI // Academic research in educational sciences. 2022. №1.

elektron manbalar bilan faol muloqotini ta'minlash, mustaqil ta'limini amalga oshirish va o'z-o'zini baholash, zaruriy ma'lumotni operativ izlab topish va yuzaga kelayotgan muammolarni hal etishda undan foydalanish kompetensiyalarini shakllantirishni nazarda tutadi.

Shu nuqtai nazardan ta'lim sifati ko'rsatkichlaridan biri kompetentlilik hisoblanadi. U faqatgina bilim va ko'nikmalar yig'indisi bo'libgina qolmay, o'quvchilarning egallagan bilimlarini mobillashtirish va aniq vaziyatlarda tajribada qo'llay olishi bilan tavsiflanadi.

Fikrimizcha, bu jihatlar tadqiqotchilik kompetensiyalarini shakllantirishning metodik shart-sharoitlarini belgilash muhimligini ko'rsatadi. Tadqiqot ishimiz muammosi doirasida “tadqiqotchilik kompetensiyasi” tushunchasini aniqlashtirish zarurati tug'ildi. Zero, tadqiqot tushunchasi zahirida o'quvchining yangi bilimlarni izlab topish, intellektual mahsulot olish, loyihalar yaratish, muammoga yechim topish kabi ko'nikma va malakalarning bir butunligi mujassamligini aytish joiz. Shu jihatdan tadqiqotchilik yo'nalishida ish olib borgan olimlarning fikrlari va izlanishlarimiz natijasiga asoslanib, mazkur tushunchaga quyidagicha ta'rif berildi:

Tadqiqotchilik kompetensiyasi – bu o'quvchilarning tadqiqot faoliyati davomida shakllantirilishi mumkin bo'lgan shaxsiy bilim, ko'nikma, malaka va tajribalari yo'nalishlari mazmuni, qiymati, xulq-atvori me'yorlari majmuyidir.

22

Bunda o'quv jarayonlari xususiyatlariga ko'ra muayyan vaqt mobaynida (qisqa yoki uzoq muddatli) tadqiq etilayotgan obyekt doirasida tanqidiy fikrlash, g'oyalarni ilgari surish, muammolarni aniqlashtirish, turli xil bilim manbalari bilan mustaqil ishlash, kuzatish, tadqiq etish, yechimlarni taklif qilish asosida noma'lum bo'lgan yangi bilimlarni izlab topish va o'zlashtirish algortimi tushuniladi.²³

O'quvchilarning tadqiqotchilik kompetensiyasini shakllantirish muammosi ustida ishlash bevosita maqsadga yo'naltirilgan mashaqqatli jarayondir. Bu jarayonda o'quvchilar, pedagoglar jamoasi, ta'lim muassasalari rahbariyati hamda ota-onalarning sa'y-harakatlari o'zaro muvofiqlashishi va jamlanishi ko'zda tutilishi zarur.

Tadqiqot kompetensiyasi o'quvchilarning yangi bilimlarni mustaqil egallash, mazmunini o'zlashtirishga intilish qobiliyati va jarayonga tayyorligi;

²² Usmonaliyeva R. O'quvchilarning mediakompetentligini shakllantirishning ayrim xususiyatlari // Xalq ta'limi. – Toshkent, 2015. – № 4. – B. 114.

²³ Usmonaliyeva R. O'quvchilarning mediakompetentligini shakllantirishning ayrim xususiyatlari // Xalq ta'limi. – Toshkent, 2015. – № 4. – B. 114.

mavzuga doir turli adabiyotlar bilan ishlash; kuzatishlari natijasida g'oya va taxminlarni ilgari surish, eksperiment o'tkazish; muammoni chuqur tadqiq etish: ajratib ko'rsatish, hal qilish yo'llarini taklif qilish kabilarni o'z ichiga oladi.

Kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan o'qitishning asosiy mohiyati kasbga yo'naltiruvchi fanlardan tashkil qilingan ta'lim-tarbiya jarayonida o'quvchilar tomonidan egallangan bilim, ko'nikma va malakalarni o'z shaxsiy hayoti davomida, shuningdek, kelgusi kasbiy va ijtimoiy faoliyatlarida qo'llay olish kompetensiyalarini shakllantirishga yo'naltirish sanaladi.

O'quvchilar kelgusi hayoti davomida shaxsiy, ijtimoiy, iqtisodiy va kasbiy munosabatlarga kirishishi, jamiyatda o'z o'rnini egallashi, mazkur jarayonda duch keladigan muammolarning yechimini hal etishi, eng muhimi o'z sohasi, kasbi bo'yicha raqobatbardosh bo'lishi uchun zaruriy tayanch kompetensiyalarga ega bo'lishi lozim.²⁴

O'quvchi shaxsining umumiy rivojlanishiga zamin tayyorlaydigan kompetensiyalar tayanch kompetensiya, faqat o'quv fani orqali shakllantiriladigan kompetensiyalar xususiy kompetensiyalar deyiladi.

Milliy tizimda o'quvchilarda tadqiqotchilik ko'nikmasini shakllantirish amaliyoti, asosan, tabiiy va politexnik yo'nalishdagi fanlar kesimida yo'lga qo'yilganini va bunda turli xil yondashuvlarga asoslanish tajribasi mavjud. Tadqiqotchilar tomonidan muammoli ta'lim masalasi tahlil qilinar ekan, avvalo, mazkur tushuncha ma'nosiga aniqlik kiritiladi. Mazkur yondashuvning o'quvchilarda shakllantiriladigan ko'nikma va malakalarga ta'siri baholanadi.

Xususan, “Bilim oluvchining oldiga muammo qo'yilgandan keyin uning mohiyatini tushunish zarur bo'ladi. Muammoning ma'lum bo'lgan shartlari asosida ongda muvaqqat bog'lanish amalga oshadi. Muvafaqqat bog'lanishlar yechimga olib boruvchi farazlarni keltirib chiqaradi. Farazlarning to'g'riligi sinab ko'rilgandan keyin, agar u tasdiqlansa, muammo yechilgan hisoblanadi. Faraz tasdiqlanmagan holda yangi faraz ilgari suriladi. Yangi farazning to'g'riligi tasdiqlanguncha davom etadi. Shu taxlitda bilim oluvchi o'rganayotgan materiallarni mukammal o'zlashtiradi va amaliyotga tatbiq etish ko'nikma, malakalariga ega bo'ladi”²⁵.

²⁴ Qoraev, S. (2016). Specific features of interdisciplinary coherence and interoperability. "Education, Science and Innovation," 2 (2), 45-50

²⁵ Тўхлиев Б. Адабиёт ўқитиш методикаси. – Тошкент: Янги аср авлоди, 2006. – 140-б.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Ta'lim jarayonini integratsiyalashning nazariy asoslari. Integratsiyaning hozirgi zamon muammolari Farg'ona haqiqati gazetasi. #6. 2024. (muhaz.org)
2. Toshpulatova Durdona Komiljon Qizi INTEGRATSIYALASHGAN TA'LIM JARAYONIDA O'QUVCHILARNING MUSTAQILLIGI, BILIM FAOLIYATI VA QIZIQISHLARI RIVOJLANTIRISH // SAI. 2023. №Special Issue 7.
3. D.K.Toshpulatova Integratsiyalashgan ta'lim jarayonida o'quvchilarning mustaqilligi, bilim faoliyati va qiziqishlari rivojlantirish // sai. 2023. № special issue 7.
4. Samaridin Barakayevich Qorayev, Nodir Ilxomovich Tirkashev KOMPETENSIYAVIY YONDASHUVGA ASOSLANGAN TA'LIMNING ASOSIY JIHATLARI // Academic research in educational sciences. 2022. №1.
5. Usmonaliyeva R. O'qituvchilarning mediakompetentligini shakllantirishning ayrim xususiyatlari // Xalq ta'limi. – Toshkent, 2015. – № 4. – B. 114.
6. Qoraev, S. (2016). Specific features of interdisciplinary coherence and interoperability. "Education, Science and Innovation," 2 (2), 45-50.

